

Harmonia del XVIII

HARMONIA DEL PARÍS

La formació especialitzada en música antiga Harmonia del Parnàs acaba de presentar ‘Salve Regina’, un disc que aplega obres de Pere Rabassa i Pasqual Fuentes. Directament arribats del segle XVIII, els dos destacats mestres de capella de la catedral de València es donen la mà des de les seves partitures recuperades.

És un disc acurat i ben pensat. Com totes les obres que prepara aquesta formació especialitzada en música antiga i barroca, de fet. Marian Rosa Montagut és la responsable de la direcció artística d’Harmonia del Parnàs i ens explica, d’entrada, què té d’especial aquest *Salve Regina* que han començat a presentar pel món. No vol establir jerarquies i remarca que cada peça, cada disc, cada interpretació té sempre alguna cosa que els pot fer únics. Posats a destacar, però, la musicòloga ens explica que és el primer que editen des de Tempus, el centre d’investigació i difusió musical que han creat amb seu a València, que es defineix com a “entitat cultural, científica i educativa privada” i que, a més de servir d’espai físic per a Harmonia del Parnàs i desenvolupar projectes d’investigació i de recuperació de patrimoni musical, permet d’editar directament els treballs de la formació. I continua, endinsada ja en el contingut: en aquest cas han escollit “obres que s’enregistren per primera vegada en la història. Formen part de la nostra cultura més arrelada, són peces de primeríssima qualitat que provenen de centres de producció artística i musical de primeríssim ordre, com ho eren la catedral de Barcelona o la de València, i que fins ara no havien estat estudiades, ni en el camp teòric ni en el de l’edició de partitura ni, per tant, en el de la interpretació”.

Un altre tret que acaba de fer especial aquest disc són, explicita la responsable d’Harmonia del Parnàs, “els dos autors”. Per ordre cronològic, Pere Rabassa (Barcelona, 1683 - Sevilla, 1767) i Pasqual Fuentes i Alcàsser (Aldaia, 1721 - València, 1768), tots dos mestres de capella de la catedral de València, tots dos compositors productius (cosa de 300 peces el primer, cosa de 400

el segon), tots dos respectats músics del seu temps. Harmonia del Parnàs havia treballat ja obres de Pere Rabassa en un disc anterior (amb una “Missa defunctorum” probablement dedicada a la mort de l’emperador Josep I, atès que Rabassa va intervenir com a compositor en algunes de les celebracions musicals de la cort barcelonina del seu germà, l’arxiduc Carles d’Àustria) i ara han pensat de fer “un pas més enllà” i mostrar públicament també el talent de Fuentes i Alcàsser, “un autor sobre el qual pràcticament no hi ha res editat”.

A *Salve Regina* hi ha les peces anònimes “Dansa del pistolet” i “Cadena”, que provenen de la seu de València. I és destacable, constata Marian Rosa Montagut, que el primer títol sigui en català: “Ateses les circumstàncies de l’època, solen ser en castellà o, en tot cas, en llatí.” Després hi ha quatre obres

de Pere Rabassa: una cantata, “Inmenso Dios mío”, “que ja té influència italiana perquè incorpora recitat i ària, tot i que hi continua havent la tornada i les cobles que responen a l’estructura més tradicional”; un vers d’una seqüència de Pasqua, “Sepulchrum Christi”, que, ens explica Montagut, “és molt curtet però ple de dissonàncies i té una expressivitat magnífica. Per això vam pensar que, tot i ser tan breu, valia la pena d’incloure-l’hi”; la nadala a duo que té per títol “Un maestro de capilla” i que precisament descriu una discussió entre mestre i alumne, recull les explicacions

de com s’ha de treballar i reflecteix també la polèmica que hi havia a l’època sobre la introducció —o no— de les innovacions que arribaven d’Itàlia; i, finalment, una sonata per a instrument de teclat que es conserva a la Biblioteca Nacional de Catalunya i que és l’única obra instrumental de Pere Rabassa que ens ha arribat. Quant a Pasqual Fuentes i Alcàsser, el CD en recull dues composicions en llatí: la lamentació “Aleph. Quomodo obscuratum” i l’antífona mariana “Salve Regina”: totes dues, ens explica Marian Rosa Montagut, “són ja d’un estil molt preclàssic, molt avançades per a l’època en què van ser escrites”. I és que, tant en el cas de Rabassa com en el de Fuentes i Alcàsser, es nota que “sabien què passava a Europa”. I hi anaven al pas.

Beure de la font. “Són hores d’arxiu.” Quan algú demana a Marian Rosa Montagut pel procés de selecció de les peces, pel treball previ a decidir d’enregistrar un disc com aquest *Salve Regina*, la resposta és instantània: “Moltes hores en arxiu i biblioteques de tot el món.” Van, per tant, directament a la font, miren quin material troben interessant —“que és pràcticament tot, perquè con-

tinua també pràcticament tot pendent d’estudi”, puntualitza— i després en van fent “una selecció temàtica”. L’agrupen, per tant, bé en obres d’un sol autor, o de dos de consecutius o que han viscut una mateixa època o en una mateixa seu o etcètera. Un cop triat el fil conductor, el lligam,

s’embolica convenientment. La intenció és sempre, recorda Montagut, “anar-ho traient a la llum, fer-ho conèixer. Com que hi ha tant de material no seria operatiu de fer una integral d’un autor. Cal anar escollint per donar, primer, una mostra de les peces que tenim”.

Visiten els arxius, per tant, transcriuen partitures, duen a terme la feina intermèdia d’interpretació i pas a anotació actual (“moltes obres no tenen un estat aprofitable per a ser tocades directament”), fan la partitura, proven com sona, llimen, toquen i finalment es-

HARMONIA DEL PARNÀS

Marian Rosa Montagut dirigeix la formació Harmonia del Parnàs: “La música antiga dona molta llibertat de creació per a l’interpret. No hi ha una veritat absoluta i això ho fa tot més interessant.”

cullen una temàtica “que lligue bé per al disc”. De vegades, compten també amb el treball de musicòlegs de confiança: “En aquest cas, hi ha algunes obres que ha treballat la doctora Rosa Isusi, que és especialista en l’obra de Pere Rabassa”. I posen definitivament fil a l’agulla.

Quan explica la seva manera de treballar, Marian Rosa Montagut s’emociona. Es nota que li agrada la feina que fa, i ho transmet. Ella va entrar al món de la música antiga gràcies a un clavecí: va començar amb el piano, seguint la línia de la formació més clàssica, però es va deixar temptar pel so precedent, per la versatilitat i la joia oculta d’un clavecí. Va començar a conèixer el repertori de la música que es feia abans del 1800 i va descobrir aquest “món a part” que des d’aleshores la té encantada: “És molt diferent de la música clàssica; aquí hi ha molta llibertat de creació per a l’interpret”, explica, i d’un sol cop trinxa tots els prejudicis que algú pogués tenir. Antic no vol pas dir encarcerat. Ben al contrari. Perquè la partitura, aquí, “no és tancada. Quan interpretes, per exemple, una partitura per a un instrument poli-

fònic, de teclat o de corda polsada, tens una línia donada i, a partir d’aquesta línia, tu crees tota la composició. També un instrument melòdic té una base sobre la qual has d’ornamentar i crear. A partir del classicisme, però, tot això s’elimina, els autors escriuen exactament com volen i l’interpret ja no té tanta llibertat. La música antiga, en canvi, no t’ho escriu tot, et dona un patró i prou. No hi ha una veritat absoluta i això ho fa tot més interessant.”

I com es decideix quina és la pròpia “veritat”, de quina manera es completarà el patró original? La resposta és ràpida: “Sovint, interpretant-ho. Fent concerts.” Tan senzill i tan complex com això. “Potser un dia fas una cosa, o un altre músic

“Tenim molta música barroca molt bona, però no es coneix. I si no es coneix, no es valora”

en fa una altra, i es va completant. Has de tenir molta complicitat per a poder tenir aquesta llibertat sobre la marxa, és clar. Però quan interpretes vas connectant musicalment, i tot es completa. I pots jugar també en el directe. És una manera de fer que s’aproxima, d’alguna manera, al jazz, perquè et pots arriscar.” I en aquest equilibri entre la creativitat i l’estricta investigació musicològica és on la gent de l’Harmonia del Parnàs es mou com peix a l’aigua.

Barroc reivindicat. Van treure el nom d’una compilació dels versos del famós Vicent Garcia que senyorejà el nostre XVII literari, editada al començament del segle XVIII per la barcelonina Acadèmia dels Desconfiats i que duia per títol *La armonia del Parnàs més numerosa en las poesias varies del atlant del cel poètic lo doctor Vicent Garcia, rector de la parròquia de Santa Maria de Vallfogona*. I si, a còpia d’estudis i de tenacitats, el pas del segle XX al XXI ha començat a treure a la literatura catalana de l’època moderna la trista etiqueta de *Decadència*, també es pot dir que en el camp musical es comencen a desfer tòpics: la música dels segles XVI i XVII “és molt valorada”, ens explica Montagut, “però a partir de la guerra de Successió comencen a arribar amb certa força influències de fora, sobretot músics i instruments italians, austríacs, francesos, i la música que teníem aquí, amb unes característiques prou autòctones, es comença a obrir a unes altres maneres de fer”. El cas és que, igual com al segle XVIII aquest influx es va veure amb recel, i se’n criticava “l’ús de violins, o la introducció del recitat i l’ària, els cantants d’òpera i tot plegat, ara ha passat una mica això mateix” i hi ha hagut una mena de consens a afirmar “que la música del XVII és fantàstica i la del XVIII”, no. No cal dir que Marian Rosa Montagut es rebel·la contra la distorsió: “Pense que és falta de coneixement. Per això ens importa poder mostrar les obres que es feien al segle XVIII, a la Corona d’Aragó: hi ha molta música i molt bona, riquíssima. Però no es coneix. I una cosa que no es coneix no es pot valorar.” La situació és coneguda. I *Salve Regina* ens hi ofereix un bell petit remei.

Núria Cadenes